

Apatinski eko dinar pod lupom

Predstavnici udruženja nezadovoljni deljenjem novca...

SOFIJA PUALIĆ ŠPERO

Izvori finansiranja budžetskog fonda za zaštitu i unapređenje životne sredine su od posebne naknade za zagađivanje, koja se naplaćuje na osnovu Zakona o zaštiti životne sredine. To su prihodi od naknada za supstance koje oštećuju ozonski omotač, za emisiju SO₂, NO₂, prašastih materija i odložen otpad, kao i posebne lokalne naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine. Ovo su namenske naknade, koje Republika Srbija i lokalne samouprave naplaćuju od privrede i građana. Pored ovih prihoda postoje sredstva koja se ostvaruju od viših nivoa vlasti Republike i Autonomne pokrajine Vojvodine za projekte i programe koji su povezani za zaštitu životne sredine.

Svake godine se u opštini Apatin prikupi više sredstava nego što se utroši. Po iznosu tekućih prihoda, budžetski fond opštine Apatin jedan je od najvećih u Srbiji, na devetom mestu u 2014. i na 15. mestu u 2015. godini. U 2016. godini trebalo je da se prenese nešto više od 109 miliona dinara.

U Programima korišćenja sredstava budžetskog fonda do kojih smo istraživanjem došli, pored tekućih prihoda od naknada, preneti sredstva iz prethodnih godina nisu ni planirana kao izvor prihoda. U 2014. godini u Programu su planirane aktivnosti u iznosu od 31,5 miliona, umesto 94,5 miliona dinara, koliko je trebalo (63,9 miliona od tekućih prihoda od naknada u 2014. godini i 30,6 miliona dinara prenesenih sredstava iz 2013. godine). U 2015. godini planirane su aktivnosti u iznosu od 62 miliona, iako je trebalo 137,7 miliona dinara (56,4 miliona od tekućih prihoda od naknada u 2015. godini i 81,3 miliona dinara prenesenih sredstava iz 2013. godine).

Nikola Marčeta, šef opštinske inspekcije za zaštitu životne sredine, potvrđuje da se nisu trošile količine novca koje su bile planirane i tvrdi da su utrošena sredstva za programe i projekte koji su bili predviđeni programom zaštite i unapređenja životne sredine. Marčeta dalje precizira:

- Ta sredstva su usmerena u određene projekte koji su bili povezani sa zaštitom životne sredine, kao što su blagovremeni larvicidni tretmani, suzbijanje korovske biljke ambrozije, suzbijanje štetnih insekata, krpelja, čišćenje deponija i slične aktivnosti.

On navodi kupovinu kontejnera za domaćinstva, ali ne i onih za selekciju otpada, takođe, kaže da su davali sredstva „Starom Dunavu”, Međunarodnom prirodnjačkom društvu i ribolovcima „Vidre”.

Naplaćeno, a neutrošeno

U 2016. godini - planirano je 62 miliona dinara, samo od tekućih naknada, a potpuno je izostavljeno 109 miliona dinara koja su trebala da se prenesu iz 2015. godine. Iz ovoga možemo zaključiti da opština Apatin u Programima korišćenja sredstava budžetskog fonda uopšte ne planira preneti sredstva iz prethodnih godina. To ukazuje da se od građana i privrede namenski naplaćena, a neutrošena sredstva za programe zaštite životne sredine, ni ne prenose u narednu godinu, već se nenamenski troše u istoj godini kada su naplaćena. Takođe, planira se manje nego što se u realnosti naplati, a potroši se znatno manje nego što se planira. Upravo ovo su razlozi zašto je iznos namenski naplaćenih, ali nenamenski potrošenih sredstava u budžetskom fondu opštine Apatin - jedan od najvećih u Srbiji.

Programi korišćenja sredstava za 2014, 2015. i 2016. godinu opštine Apatin dobili su saglasnost od nadležnog Ministarstva, uz napomenu da sledeće planirane aktivnosti nisu iz delokruga zaštite životne sredine, te ih treba izostaviti iz programa fonda: u 2014. godini - uništavanje štetočina (divlji psi i šakali) i usluge zoohigijene (uklanjanje pasa i mačaka sa javnih površina), u 2015. godini - usluge zoohigijene

Ovaj tekst je proizveden u okviru granta koji finansira Evropska unija, dodeljenog u okviru medijskog programa 2014. Sadržaj teksta je isključiva odgovornost časopisa EKOLIST i ni u kom slučaju ne odražava stavove Evropske unije.

Projekat „Kuda putuje lokalni ekološki dinar?” realizuje se u okviru programa podrške: „U vašem Fokusu” koji izvode Nezavisno udruženje novinara Srbije, Poslovno udruženje Lokal pres i Toplički centar za demokratiju i ljudska prava, u okviru medijskog programa 2014.

Milka Slijepčević, Ekološki pokret „Plavi Dunav”

Milorad Bujčić, predsednik Društva za podvodne aktivnosti Apatina

(zbrinjavanje napuštenih životinja) i u 2016. godini - podsticajna sredstva lovačkim udruženjima za rešavanje problema štetočina (divlji psi i šakali), kao i sprovođenje deratizacije. Ove aktivnosti su izostavljene iz Programa korišćenja sredstava budžetskog fonda koji je usvojila lokalna skupština.

Pored aktivnosti za koje je Ministarstvo utvrdilo da ne pripadaju zaštiti životne sredine, u Programu korišćenja na koji je pribavljena saglasnost, da se uočiti još planiranih aktivnosti čija je pripadnost zaštita životne sredine sporna - larvicidni tretman komaraca, tablete za domaćinstva (2,5 miliona u 2014, zatim šest miliona u 2015, i 12,5 miliona dinara u 2016. godini), zatim nabavka sredstava za dezinfekciju i dezinfekciju (700.000 dinara u 2014. godini i dva miliona u 2015. godini), kao i suzbijanje krpelja (400.000 dinara u 2016. godini).

Izveštaji o realizaciji Programa korišćenja sredstava budžetskog fonda daju detaljne podatke iz kojih se može

zaključiti prava priroda aktivnosti i projekata koji su finansirani sredstvima fonda u 2014. i 2015. godini. Navedene su sve sprovedene aktivnosti, sa utrošenim iznosima.

- U izveštaju o utrošenim sredstvima budžetskog fonda uočava se da je u 2014. godini, i pored napomene Ministarstva i izostavljanja iz Programa, ipak finansirana aktivnost „zbrinjavanja pasa lualica” (399.475 dinara) što je nenamensko trošenje. Finansirane su i sve aktivnosti čija je pripadnost oblasti zaštite životne sredine sporna - suzbijanje komaraca (3.547.838 dinara), deratizacija (3.471.600 dinara) u znatno većim iznosima nego što je planirano Programom, tako da je više od polovine ukupnog iznosa fonda utrošeno na programe koji ne pripadaju području zaštite životne sredine, ili čija je pripadnost ovom području sporna. Sa druge strane, veći deo planiranih aktivnosti, koje doprinose životnoj sredini, nije sproveden (npr, nabava kanti za domaćinstva - pet mi-

liona, nabavka reciklažnih kontejnera - tri miliona, uklanjanje radioaktivnih gromobrana - tri miliona dinara), ili je sproveden u značajno manjim iznosima (npr, uklanjanje divljih deponija - 1,8 miliona, od planiranih 14 miliona dinara) - kaže Dejan Maksimović, ekspert Udruženja „Stanište”, i dodaje da u izveštaju o utrošenim sredstvima za 2015. godinu uočavamo iste nepravilnosti, u još većim iznosima - suzbijanje komaraca 13,7 miliona dinara, zatim deratizacija, dezinfekcija i suzbijanje krpelja ukupno 4,3 miliona dinara, kao i „zbrinjavanje pasa lualica” 549.380 dinara.

- Finansirane su zakonom propisane obaveze monitoringa kvaliteta vazduha samo u 2014. godini. U 2015. godini rađen je monitoring vode na javnim kupalištima (nije navedeno u Programu korišćenja sredstava za tu godinu). Ovo je nenamensko trošenje, jer je navedena aktivnost u nadležnosti Ministarstva zdravlja i ne pripada oblasti zaštite životne sredine - kategoričan je Maksimović.

Zanemarene „zelene” organizacije

Milka Slijepčević, iz Ekološkog pokreta „Plavi Dunav”, koji je zbog nedostatka finansija skoro prestao da postoji, iznosi svoj stav:

- Kako u opštini postoji eko dinar bilo je logično da je ona prepoznala važnost zaštite životne sredine. Međutim, Ekološki pokret „Plavi Dunav”, najstariji na području opštine Apatin nikada nije dobio nijedan jedini dinar iako smo radili mnoge projekte prekogranične saradnje sva sredstva smo dobijali iz evropskih fondova. Opština bi trebala da podržava rad ekoloških

Radivoj Sekulić, predsednik Opštine Apatin

udruženja i finansijski da ih osnaži kako bi ona mogla da se afirmišu i šire. Nemamo ništa protiv da se finansiraju udruženja penzionera, žena, lovaca, ali oni se redovno finansiraju preko opštinskog fonda za NVO a da ne rade projekte već se bave zabavnim manifestacijama i slavljenjima. Naš apel je da prepoznaju ekološka udruženja kao važan faktor u zaštiti životne sredine i samim tim kvalitetnijeg života - rekla je Slijepčević.

Slične primedbe ima Branko Korać, iz Klastera turizma i ekologije Apatin.

- Bilo je sigurno udruženja koja su se finansirala. Do sada je taj rad bio zasnovan na principu „ko je bliži vatri, taj se greje“. Mislim da će se to uskoro promeniti i već je trend takav. Osnovno što mi kao građani treba da naučimo je ako već od nekog dobijemo sredstva, da moramo za ta sredstva i da odgovaramo - kaže Korać.

Međunarodni prirodnjački centar, koji obuhvata prkogranično članstvo sa Hrvatima i Mađarima, a nastao na inicijativu ornitologa Radivoja Obradovića, naišao je na podršku u ove dve zemlje ali i kod nekih evropskih institucija koje se bave zaštitom prirode.

- Mislim da bi sredstva trebala da se izdvajaju na osnovu rezultata, sa konkretnim rezultatima i biografijom iza sebe, i naravno da treba da po-

Vrsta prihoda i rashoda u dinarima	Apatin
Neutrošeno i preneto u 2013. godinu	744.850
Tekući prihodi od naknada u 2013. godini	64.922.016
Ukupni prihodi u 2013. godini (preneti + tekući)	65.666.866
Rashodi budžetskog fonda u 2013. godini	35.082.881
Neutrošeno i preneto u 2014. godinu	30.583.985
Tekući prihodi od naknada u 2014. godini	63.925.445
Ukupni prihodi u 2014. godini (preneti + tekući)	94.509.430
Rashodi budžetskog fonda u 2014. godini	13.198.998
Neutrošeno i preneto u 2015. godinu	81.310.432
Tekući prihodi od naknada u 2015. godini	56.368.110
Ukupni prihodi u 2015. godini (preneti + tekući)	137.678.542
Rashodi budžetskog fonda u 2015. godini	28.495.653
Neutrošeno i preneto u 2016. godinu	109.182.889

stoji komisija koja bi ocenila kvalitet projekata i naravno u smislu razvoja opštine iako smo donekle imali korektnu saradnju sa lokalnom samoupravom, bivšom i sa dašnjom. Radili smo nekoliko projekata u zadnje tri-četiri godine. Finansirani smo od pokrajinskog sekretarijata za urbanizam graditeljstvo i zaštitu životne sredine. Jedan od projekata je bio edukativnog karaktera i realizovan je na Starom Dunavu. Opština se uključila sa određenim sredstvima, iako ne velikim, i finansirali su taj projekat. Izveštaj

smo poslali Pokrajinskom sekretarijatu. Vlast mora da odredi šta su tu prioriteta na sasvim realnim osnovama - navodi Obradović.

Raspodelom sredstava udruženjima u našim razgovorima su jedino zadovoljni iz Društva za podvodne aktivnosti „Apatin“. Milorad Bujić, predsednik Društva za podvodne aktivnosti Apatin, kaže da iako nisu direktno kao ronionci vezani za isključivo zaštitu životne sredine oni imaju česte akcije čišćenja reke Dunav, ili samostalno ili u saradnji sa drugim udruženjima.

- Nismo tražili novce od opštine za ove akcije ali mi smo udruženje koje se svojim aktivnostima samostalno finansira u dobrovoljnim akcijama, na osnovu sredstava koje prihoduju u raznim aktivnostima širom Srbije gde su potrebni ronionci. Lokalna samouprava nam pruža maksimalnu infrastrukturu kao što je kupovanje opreme i ne možemo se požaliti na tu saradnju - kaže Bujić.

Apatinska udruženja građana uglavnom smatraju da je ekologija vezana za turizam.

Branko Korać, iz Klastera turizma i ekologije navodi.

- Jedan od zadataka lokalne samouprave po meni bi trebao da bude obezbeđivanje što kvalitetnijeg rada Klastera i svih nas u Klasteru, u smislu da se napravi projektni tim što širi i kompetentniji. Tek pre izvesnog

vremena odabrano je šest mladih ljudi koji će da se obučavaju za pravljenje projekata pošto su jedini sigurni izvori prihoda trenutno konkursi od pokrajinskog sekretarijata i republičkog ministarstva za turizam kao i evropskih fondova koji su raspoloženi da nam pomognu na ovom terenu, i za sve te konkurse moramo da napravimo kvalitetne projekte. Nemamo dovoljno ljudi koji to znaju da urade, i to je ono što bi lokalna samouprava mogla da nam maksimalno pomogne. Jedan od predloga je da nam se pronađe prostor u kojem bi ne samo Klaster već i mnoge nevladine organizacije mogle da imaju svoje prostorije - kaže Korać.

Isto smatra i Radivoj Obradović, iz Međunarodno prirodnjačkog centra.

- Naš prirodnjački centar već drugu godinu radi edukativne panoe. Znači mi radimo infrastrukturu na koju bi se naslonio razvoj turizma. Prezentujemo vrste flore i faune koje su bitne za Specijalni rezervat Gornje podunavlje. Sve to je na četiri jezika, fotografije u boji, i sve ostalo kako je to u Evropskoj uniji. Kad neki turista ili ljubitelj prirode dođe u našu sredinu ima osnovnu informaciju - kaže Obradović.

Najzad, predsednik opštine Apatin Radivoj Sekulić zaključuje da će se slika ekološkog dinara ubuduće više kontrolisati.

- Program će morati dostavljati sve nevladine organizacije. Neće više biti ad-hoc po ličnosti deljenja novca. Pre svega, da bi dobili sredstva moraće se napraviti kvalitetan plan. Taj plan mora da prođe reviziju u organima lokalne samouprave, i kada se izdvoje sredstva za te projekte potrebno je vršiti monitoring, kako se ta sredstva troše i da li opština ima koristi od potrošnje tih sredstava. Svakako, bi ti projekti morali da budu zasnovani na Strategiji razvoja opštine Apatin. Svi rezultati naravno moraju da budu merljivi. U planu i programu rada mora da se zacrti sadašnje stanje i da se projektuje kako će to izgledati u nekom narednom periodu i da se objasni na koji način će se doći do tih rezultata. Svaka stavka će se na početku godine predvideti budžetom, i kontrolisati, periodično - završava Sekulić. ■

Kako bez auta? Lako!

U Novom Sadu organizovana akcija „Vozi manje, pešači više. Čuvaj životnu sredinu!“

Međunarodni dan bez automobila - 22. septembar, obeležen je i u Novom Sadu. Na zgradu Sokolskog doma postavljeno je platno, rezultat kreativog performansa Novosađana koji su ga nedavno kreirali u zajedničkoj akciji „Zeleni pešački prelazi“. Na platnu je stablo na kojem su građani prelaskom preko raskrsnice ostavljali zelene tragove i na taj način kreirali krošnjicu.

Cilj akcije je skretanje pažnje na alternativne načine prevoza čime se značajno utiče na smanjenje emisije štetnih gasova, čuva zdravlje i životna sredina. Akcija je organizovana pod sloganom „Vozi manje, pešači više. Čuvaj životnu sredinu!“.

Ovogodišnju kampanju „Evropa za zelenu Srbiju“ kojom se obeležava Zelena nedelja i Evropska nedelja mobilnosti, organizuju Informacioni kutak Evropske unije Novi Sad i Delegacija Evropske unije u Srbiji u saradnji sa Gradskom upravom za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada.

Danas 70 posto građana EU veruje da zaštita životne sredine ima važnu ulogu za njihovu budućnost, a ova akcija zasigurno je uticala na svest Novosađana i građana Srbije kada je

reč o očuvanju i zaštiti životne sredine. U Srbiji je od 2000. uloženo skoro 700 miliona evra u upravljanje životnom sredinom iz fondova Evropske unije.

- Svaki pojedinac može doprineti smanjenju zagađenja tako što će automobil ostaviti kod kuće i umesto toga prošetati ili voziti bicikl, naročito kada su u pitanju kratke relacije pri kojima je emisija štetnih gasova i najopasnija - rekla je prilikom postavljanja plana v.d. načelnica Gradske uprave za zaštitu životne sredine Tatjana Kašić.

Ona je dodala da treba pomenuti i saobraćajnu buku koja postaje sve veći problem, naročito u blizini škola i mesta na kojima radimo, a takođe, ništa manje važno i na mestima gde se odmaramo.

- Šetnja je najzeleniji i najjeftiniji način putovanja. Odličan je oblik vežbanja, a nije previše naporna. Pokreće nas, donosi benefite zdravlju i igra važnu ulogu u kvalitetu naših života jer štiti i unapređuje životnu sredinu - zaključila je Kašić. ■

INFO EKO DINAR UKINUT ZBOG NETRANSPARENTNOSTI

Apatinska opština je deset godina imala taksu na zaštitu životne sredine prema građanstvu pod imenom eko - dinar koja je tada sa oduševljenjem prihvaćena. Mnogi mediji su tada to afirmisali. Taksa se za građane plaćala po kvadratnom metru stambenog prostora. Taksa je opštinskom odlukom za građane ukinuta pre šest godina, ostala je taksa za privredna lica i zagađivače a za građane je ukinuta jer je bio sve manji priliv sredstava, kaže Nikola Marčeta, šef opštinske inspekcije.

GRAĐANI DANAS

Brane: Kao pobornik zaštite životne sredine prestao sam ipak da plaćam eko dinar jer se nije usmeravao na ono zbog čega je izglasano.

Marija: Dobila sam opomenu da retroaktivno platim eko dinar jer nisam sve isplatila do 2010. godine kada je odluka ukinuta jer dalje ne znam gde sredstva odlaze.

Vuka: Da su sredstva koja smo kao domaćinstvo po kvadratima uplaćivali za eko dinar bila transparentna nikada ne bih odustala od te ideje.

Marko: Svi smo se u gradu oduševili zbog eko dinara. Kada smo videli da niko tu kasu ne kontroliše digli smo ruke.

Dragan: Eko dinar nije bio posebno situiran po stavkama a u momentu kad su ga građani sa oduševljenjem prihvatili velika sredstva su se slivala u kasu.

Dragana: Ta izdvajanja po kvadratnom metru stambenog prostora nisu bila velika. Nije to bio udar na kućni budžet koliko što nismo znali gde novac odlazi.